

PFU-SAK NR. 186/14

KLAGER: First House ved administrerende direktør Per Høiby
ADRESSE: Postboks 2752 Solli, 0204 Oslo
TELEFON:
PUBLIKASJON: Aftenposten
PUBLISERINGSDATO: 21.05.2014
STOFFOMRÅDE: Politikk
GENRE: Kommentarartikkel
SØKERSTIKKORD: Kontroll av opplysninger, samtidig imøtegåelse
REGISTRERT: 25.06.2014
BEHANDLET I SEKR.: 26.06.2014; tilsvarsrunden innledet
BEHANDLES I PFU: 23.09.2014
FERDIGBEHANDLET: 23.09.2014
BEHANDLINGSTID: 88 dager
KLAGEGRUPPE: Bedrift
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
RETTSBEHANDLING:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Aftenposten brakte **onsdag 21. mai 2014** en førstesidehenvisning med teksten «**Gode rykter vil ha det til at "kinesiske interesser" har leid inn First House til kampanjen mot Jagland. Politisk redaktør Harald Stanghelle.**» Henvisningen var illustrert med et foto av Thorbjørn Jagland.

Inne i avisen var tittelen på kommentarartikkelen: «**På svertetokt for kineserne?**» Artikkelen, som ble publisert både i papirutgaven og på avisens nettsider, var signert avisens politiske redaktør.

Ingress:

«**Aldri tidligere har det vært så mye drama rundt valgene til Nobelkomiteen. Nå har også First House meldt seg på. Er det kineserne som betaler regningen?**»

Senere i artikkelen, under mellomtittelen «**Festlig taushetsbrudd**» heter det:

«**Et meget spesielt bidrag til dette sto på trykk i Dagens Næringsliv i forrige uke, og var signert tidligere FN-ambassadør og nåværende partner i kommunikasjonsbyrået First House, Morten Wetland.**»

«**Min pinligste dag i FN de årene jeg var Norges ambassadør der var den dagen prisen til Barack Obama ble kunngjort. Ingen snakket om saken. Min kollega i Washington fikk seg en overhaling av Obamas stabssjef», skriver eks-ambassadøren.**»

Den omtalte kollegaen var Wegger Strømmen. I dag er han Utenriksdepartementets øverste embetsmann.

Det vil være et underlig signal fra den nyvalgte Ap-leder Jonas Gahr Støre om han kaster Jagland.

For oss i mediene er det festlig at en tidligere toppdiplomat bryter sitt taushetsløfte for å fortelle sladder fra det diplomatiske liv. Fullt så morsomt er det nok ikke for utenriksråd Strømmen som ser sine egne samtaler med FN-kollega Wetland på trykk i en norsk avis – med frisk internasjonal spredning via nyhetsbyrået Associated Press.

Kina som oppdragsgiver? (mellomtittel)

Det interessante er hvorfor det akkurat nå er så viktig for den vanligvis så korrekte Wetland å tre ut fra sin diplomatdiskresjon. Er det for å oppfylle ukjente forpliktelser fra det som for oss andre er anonyme First House-oppdragsgivere?

Det kan vi umulig vite sikkert. Imidlertid kan gode, men ubekreftede rykter fortelle at «kinesiske interesser» har leid inn First House til kampanjen mot Thorbjørn Jagland og Nobel-komiteen. Da er nok gode råd bokstavelig talt dyre, og da passer det godt med en velformulert drittpakke om hvor latterlig Obama-prisen var.

I en VG-artikkel i går skriver Thorbjørn Jagland om «First House, som kanskje har eller kan få kunder som har vært misfornøyde med prisen til Liu Xiaobo ... ».

Kanskje er det nettopp slik det er. Eller er slike antydninger å gi First House en for betydningsfull rolle? Kanskje Morten Wetland plutselig fant ut at han ikke lenger trengte å holde på sine diplomatiske hemmeligheter? I så fall har vi mye spennende å vente fra en mann som har vært med på det meste. Vi vet imidlertid også at både First House og andre kommunikasjonsbyråer spiller på mange strenger, både åpne og lukkede.

KLAGEN:

Klager er kommunikasjonsbyrået First House ved dets administrerende direktør. Byrået mener det foreligger brudd på to av Vær Varsom-plakatens punkter; 3.2, om kontroll av opplysninger og 4.14, om rett til samtidig imøtegåelse.

Det vises til formuleringen under mellomtittelen «Kina som oppdragsgiver». Klager mener Aftenposten fremmer en alvorlig beskyldning om at «kinesiske interesser» skal ha leid inn First House for å lage en «drittpakke» mot Nobelkomiteen og dens leder Thorbjørn Jagland. «Beskyldningen er i ettertid ettertrykkelig tilbakevist av First House, og Aftenposten har heller ikke vært i stand til å dokumentere den.»

Med henvisning til punkt 3.2 om kildekritikk og kontroll av opplysninger viser klager til at Aftenposten oppgir ubekreftede rykter som kildegrunnlag. Dette mener klager ikke er i tråd med dette punktet i Vær Varsom-plakaten. Det anføres at når kilden i tillegg bare er opplyst å være én, og anonym, skjerper dette kravet til kildekritikk. «Rykter har aldri vært ansett i

norske medier og av gjeldende presseetikk som tilstrekkelig grunnlag for å viderebringe beskyldninger.

Klager mener videre at beskyldningen om at klager skal ha vært leid inn av kinesiske interesser, er en påstand av faktisk art, som utløste en rett for klager til å få ta samtidig til motmæle. Dette tilbudet ble ikke gitt, og klager mener derfor Vær Varsom-plakatens punkt 4.14 er brutt. First House anfører at imøtegåelsesretten er uavhengig av journalistisk sjanger og at det, som i det foreliggende tilfellet, også gjelder meningssjangrene. Klager mener også at dette forsterkes ytterligere ved at det ble henvist til artikkelen fra førstesiden med den angjeldende påstanden.

Fra klagers side understrekes det at klagen ikke er et forsøk på å tøylen den frie meningsdannelsen i norske medier, og det opplyses at dette er første gang byrået har brukt sin klagerett.

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

Aftenposten avviser klagen. «I lys av First House`rolle og virksomhet i grenselandet mellom påvirkning av demokratiske politiske prosesser og ulike nasjonale og internasjonale økonomiske interesse, er det ikke sterke beskyldninger som fremmes i Aftenpostens artikkel. Derimot er det i den subjektive kommentars form stilt ubehagelige, relevante og begrunnede spørsmål. Spørsmål det etter vår mening er presseetisk dekning for å stille.»

Avisen anfører at det ikke er kommentatorens rolle å formulere seg mest mulig fargeløst, men tvert imot å hente fram en større palett av språklige virkemidler enn i nyhetsjournalistikken. Videre heter det i tilsvaret: «Aftenposten innser at formuleringen "gode, men ubekreftede rykter" var uheldig. Den kan så tvil om det faktiske kildegrunnlaget til de spørsmål som reises og om kvaliteten på Aftenpostens redaksjonelle arbeid. Dette slår først og fremst tilbake på Aftenposten selv.» Avisen erkjenner også at noen vil hevde at spørsmålene er usaklige, men at de må aksepteres i en løpende og fri samfunnsdebatt. Det vises også til at formuleringen om ryktene raskt ble beklaget og at man ryddet opp etter seg både i egen avis og gjennom intervjuet i en rekke medier.

Angående kildegrunnlaget for spørsmålene som stilles i artikkelen, opplyser avisen at dette er bredere enn det klageren søker å gi inntrykk av. «Spørsmålene reises ut fra et helt sett av observasjoner, inkludert den informasjonen Morten Wetland selv bringer frem i sin kronikk.» (Innlegget, publisert i Dagens Næringsliv 14/15. mai 2014, er vedlagt.)

Det vises til at det er helt åpenbart for leserne at det dreier seg om en kommentarartikkel, en sjanger som har en friere rolle enn nyhetsjournalistikken og som må ha et stort armslag for å fylle sin oppgave - å skape en levende samfunnsdebatt. Aftenposten anfører videre at det dreier seg om en løpende debatt og at det som kommenteres, representerer makt og innflytelse.

Avisen stiller seg videre kritisk til klagerens anførsel om at det dreier seg om en alvorlig beskyldning. «Det er selvsagt ingen sterk anklage å indikere at er PR-byrå tar seg betalt for den jobben de gjør for sine kunder. Vi kan heller ikke se at det i lys av hva som er First House forretningsvirksomhet skulle være en spesielt sterkt beskyldning å stille spørsmål ved om det er nettopp kinesiske interesser som står på kundelisten.»

Angående klagers påstand om brudd på Vær Varsom-plakatens punkt 4.14, om rett til samtidig imøtegåelse, stiller avisen seg fullt og helt bak vurderingen om at sterke angrep og beskyldninger utløser denne retten. «Men det en avgjørende forskjell på ubehagelige og høyst subjektive spørsmål som reises i en kommentarartikkel, og beskyldninger av faktisk av faktisk art som utløser et berettiget krav om samtidig imøtegåelse.» Det vises til at det ikke er presentert eller formidlet noen faktafeil, selv om ordbruken kan oppfattes som det. Avisen mener det er snakk om velorienterte ytringer som utløser tilsvarsrett, Vær Varsom-plakatens punkt 4.15.

Avisen mener at PFUs avgjørelse i den foreliggende klagesaken vil være prinsipielt viktig fordi den vil definere hvilken takhøyde som vil være akseptabel for kommentarjournalistikken.

First House opprettholder klagen. Det understrekes at Aftenposten ikke er innklaget for å ha ytret seg kritisk om bedriften, og for å ha stilt spørsmål om dens virksomhet. «Det vi har bedt PFU gjøre er å vurdere to helt konkrete forhold: Hvorvidt et ubekreftet rykte er tilstrekkelig kildegrunnlag for å viderebringe en uriktig og alvorlig påstand. (og) Hvorvidt fremsettelsen av den uriktige og alvorlige påstanden (om at vi skulle være leid inn av "kinesiske interesser" for å svekke Thorbjørn Jagland og Nobelkomiteen) utløste vår rett til samtidig imøtegåelse, i tråd med VVp 4.14 og PFUs etablerte praksis.»

Aftenposten anfører i sitt andre tilsvare at klageren forveksler et polemisk angrep med en faktisk anklage. «Derfor blir utgangspunktet feil når det hevdes at kjernepunktet er at Aftenposten "viderebringer en uriktig og alvorlig påstand".» Avisen gjentar at den har satt under debatt ulike forklaringer på at First House-partner og tidligere FN-ambassadør Morten Wetland i en oppsiktsvekkende artikkel melder seg på årets mest betente politiske debatt.» Aftenposten mener dette presseetisk er noe helt annet enn en faktisk anklage.» Det vises igjen til at det relevante punktet i Vær Varsom-plakaten er 4.15, om tilsvarsrett. Videre gjentar avisen at det er snakk om en løpende debatt, der retten til samtidig imøtegåelse kan fravikes.

